

“No trobo els mots per explicar quant odio Bush”

‘El llibre de les il·lusions’ (Edicions 62), la darrera novel·la del nord-americà Paul Auster, parla d’un actor còmic del cinema mut que ajuda un professor a digerir un dol terrible. Tota una metàfora de l’Amèrica actual.

David Zimmer, un professor americà, viu un trauma terrible: la seva dona i els seus dos fills moren en un accident aeri. Aquest docent universitari, nascut de la fantasia del novel·lista americà Paul Auster, se submergeix en una horrible crisi que l’endinsa en un camí d’autodestrucció confeccionat amb alcohol, isolament del món i incapacitat de reaccionar al xoc. Però passats nou mesos hi ha un canvi a la seva vida: somriu de bell nou. I allò que el fa somriure és la imatge, trobada a l’atzar en la televisió, d’Hector Mann, un actor còmic del cinema mut no gaire conegut. Un interès, al principi totalment eventual, per les 12 pel·lícules que interpreta Mann esdevé un obsessionant projecte de recerca per a escriure un llibre. “Un projecte arbitrari que inicialment té com a únic objectiu ajudar-lo a oblidar”, afirma Paul Auster, mentre, assegut a una butaca i amb els peus sobre la taula, emplena el saló de casa seva amb el perfum d’un cigar. Som a Brooklyn i l’Auster de cinquanta anys treu d’on pot un parell d’hores per a parlar d’*El llibre de les il·lusions*. Una novel·la que retorna l’autor de *Leviathan*, de la *Trilogia de Nova York* i dels llibres/guionis *Smoke* i *Blue in the face* a l’ambient de la bellíssima *La música de l’atzar*.

—La manera com Zimmer reacciona davant la desaparició de la seva dona i dels seus fills és emblemàtica de la cultura americana?

—El nostre és un país purità. Tenim molta por de la mort, però, al mateix temps, neguem la seva existència. És com si a Amèrica hi hagués la convicció que si mengem com cal, practiquem fúting i ens cui-

dem molt, no morirem mai. La glori-ficació de la joventut ha arribat a un nivell quasi patològic. La cultura d’avui dia deixa els vells de banda. Tampoc no suportem les arrugues, fem de tot per eliminar-les. Tractem de negar la mort fins a tal punt que quan algú mor no sabem com reaccionar. Ens limitem a dir, amb superficialitat, que es un cop ben dur, però que cal superar-lo el més aviat possible.

—I vostè, com reacciona davant la mort d’una persona estimada?

—Calen anys per tal de superar el sentiment de buit que deixa una persona que mor. Fa poc que ha faltat la meva mare. Tenia 77 anys i es deia Queenie. Un nom estrany per a una filla d’immigrants polonesos al Canadà. El seu pare va escollir aquest nom en honor a la reina d’Anglaterra. Va morir en el seu llit, d’un dia per l’altre i sense haver tingut problemes de salut destacables.

—Té por de la mort, vostè?

—No fa gaire que l’he vista de cara. La meva dona, la meva filla i jo vam patir un terrible accident de cotxe; som vius de miracle. El cotxe va quedar completament destrossat, van haver de tallar la xapa per a poder traure’n la meva dona. A mesura que envellim, pensem més en la nostra mort i la nostra vida es pobla dels esperits de les persones que vam conèixer i que ja no hi són.

—És, tal vegada, la desaparició d’alguna persona en concret la que ha inspirat *El llibre de les il·lusions*?

—No, perquè la part graciosa és que escriure una novel·la consisteix a inventar-la. Jo m’abandono en una mena d’èxtasi i començo a viure en

un món imaginari. De tant en tant, afegeixo algun element inspirat en alguna cosa que m'ha passat realment, però el noranta-nou per cent del que escric és pura invenció.

—Tanmateix, l'Hector Mann, l'actor de cinema mut en qui es fonamenta la recerca del protagonista de la novel·la, resulta tan real que sembla impossible que no hagi existit mai.

—La inspiració per crear l'Hector em va venir uns deu anys abans de començar a escriure el llibre. El tenia perfilat al cap fins als detalls més insignificants, sabia perfectament quin aspecte tenia. Des del primer moment no vaig tenir cap dubte que Mann lluia un subtil bigoti negre i que portava un vestit clar impecable. Aquest personatge me'l va inspirar sobretot el Marcello Mastroianni en *Divorci a la italiana*. Mastroianni és un dels meus actors preferits, no té parangó.

—Però d'on naix aquest entusiasme seu pel cinema mut?

—Del fet que el llenguatge del cos humà, sobretot en la comèdia muda, no envelleix mai. Movem el cap de la mateixa manera, avui fem els mateixos escarafalls que llavors. Charles Chaplin o Buster Keaton són genis que van realitzar grans obres mestres, tan perfectes que semblen una meravellosa composició musical. Cada cultura té el seu propi sentit de l'humor, però al món occidental hi ha aspectes de l'humorisme que superen les barreres culturals.

—El cinema és una passió que li ve de lluny, oi?

—I tant. De petit volia ser director, mai de la vida hagués pensat que esdevindria un escriptor d'èxit. Encara avui em costa de creure que puc mantenir la meua família escrivint, em sembla un miracle.

—I si no fos escriptor, què voldria ser?

—Músic de jazz. El problema és que sóc negat per a la música. Si no escrigués, voldria dedicar-me als *sense sostre* per fer alguna cosa útil al món. Sobretot ara que tenim un president a qui no li mou cap sentiment de responsabilitat cap als pro-

"La glorificació de la joventut ha arribat a un nivell quasi patològic."

blemes dels pobres i dels desocupats. No sóc capaç de trobar els mots adients per explicar quant odió el George Bush. Detesto tot allò que fa.

—Es refereix concretament a la guerra de l'Iraq?

—L'Iraq és una obsessió irracional d'aquest home, és un maníac religiós que porta el nostre país a la ruïna des de dins. Caldrà una generació sencera per tal de reconstruir allò que ell ha destrossat en només dos anys. Una cosa que mai no li perdonaré és que ni tan sols va ser elegit. Ell no és el president; va prendre possessió amb un cop de mà legal, el moment més sinistre de la història americana: un retorn a la bandera de la corrupció i al sentiment antidemocràtic.

—Però hi ha molta gent a Amèrica que li fa costat.

—I és per això que estic a favor de la secessió de Nova York, que s'independitzi d'Amèrica. No vull viure als Estats Units del George Bush.

Andrea Visconti (Nova York)
© L'Espresso-EL TEMPS
Traducció: Isabel Albarracín

La meua dona, l'escriptora del tercer pis

Dos estudis en dues parts distintes de la mateixa casa. Són dues maneres molt diferents de pensar en els llibres: així s'han organitzat la llar Paul Auster i Siri Hustvedt, la seva dona, que, justament, també acaba de publicar un llibre als Estats Units, titulat *What I loved*.

AUSTER: La gent sempre em pregunta si no trobo terrible que hi hagi dos escriptors a la família. Tot el contrari, ens ajudem moltíssim. Siri sempre llegeix la primera versió de les meves novel·les i la crítica que més m'estimo és la seva.

HUSTVEDT: Pensar que som gelosos i que competim l'un amb l'altre és una manera superficial d'interpretar les relacions humanes.

AUSTER: Durant el dia, mentre escrivim, estem totalment separats. Jo m'estic a la planta baixa, mentre que Siri és al tercer pis. I quan acabo de treballar i surto de l'estudi, tracto de no pensar més en el llibre que escric, però el moment més perillós és quan intento dormir. Em venen ganes de pensar en els personatges de la novel·la, però m'imposo no pensar-hi per a no patir insomni.

HUSTVEDT: Jo, pel contrari, vaig al llit i escolto els meus personatges com parlen entre ells. De vegades, el seu diàleg acaba reflectit en el llibre, de vegades tan sols és xivarri. M'adormo amb les seves veus al cap.

AUSTER: Un cop vam crear un matrimoni entre els protagonistes de les nostres respectives novel·les. Estava preocupat pel futur d'un dels personatges de *Leviathan* i el vaig casar amb un dels protagonistes de la novel·la de Siri *The blindfold*. Va ser un petit homenatge a l'amor.